

Skärmar av demokratin

● I rapporteringen om den mystiska bilkraschen på Himmelska fridens torg i Peking var det en detalj som höll sig kvar. Det var uppgiften om att polisen snabbt var på plats med skärmar för att folk inte skulle kunna se vad som hände på olycksplatsen. Bilden är samtidigt skrämmande och rörande som exempel

på hur ett av världens mäktigaste länder försöker förhindra insyn.

Det som sker är kanske en olycka, kanske en desperat protest. Uniformerade män försöker snabbt göra det till en ickehändelse – genom att resa skärmar. Det är svårt att bättre illustrera begreppet onskans banalitet. **Erik Helmersson**

Det handlar om något så litet som att köpa en cappuccino, eller något så stort som att köra mitt barn till akuten.

Madiha al-Ajroush, psykolog i Saudiarabien, till New York Times, om sin kamp för friheten att få köra bil i det enda land i världen där kvinnor är förbjudna att röra sig i trafiken.

Kolumnen. Golnaz Hashemzadeh

Bakom de rivna väntar nya murar

Kärnfrågan i filmen "The Butler" är allmänmänsklig och tidlös. När har man kommit så långt att man inte begär mer?

En svart pojke växer upp på bomullsplantagen i den amerikanska Södern. Han får bevittna det grövsta förtryck: mord, övergrepp, misshandel. Som vuxen vägrar han nöja sig. Han ger sig ut i den okända världen. Åren går och hans hårda arbete leder honom till tjänsten som butler i Vita huset. Den lilla pojken har tagit sig från att tjäna förtryckarna till att tjäna presidenten. Han rör sig i de fina rummen nu. Vita handskar på händerna och ryggen ständigt rak i stället för böjd över fältens grödor. Han tycker sig ha nått så långt han kan nå, i termer av status och rättigheter. Han är inte bara stolt. Nej, han är nöjd.

Hans son föds in i ett annat nolläge. Sonens referensramar är inte slaveri, utan segregation i skolan, öppen rasism runt varje hörn. Sonen är inte nöjd. Hur skulle han kunna vara det? Han ger sig in i medborgarrättsrörelsen, och fadern står oförstående och frustrerad vid sidan. Hur är det möjligt att sonen inte ser hur bra de fått det? Hur kan han vara så otacksam att han riskerar sitt liv på gatorna i stället för att njuta frukterna av den förändring fadern skapat? Men med åren förändras även faderns referensramar. Det är inte längre misshandel och mord på fälten han har i sitt närminne, utan lägre lön för lika arbete och avsaknad av möjligheter till avancemang. Fadern kan inte längre se den position han skapat sig som slutmålet. Även han ser att utvecklingen måste fortsätta. Bara för att något blivit bättre betyder det inte att det blivit bra.

Den bioaktuella filmen "The Butler" skildrar ett land långt bort och en svunnen tid. Men dynamiken är långt ifrån

avlägsen. Kärnfrågan är alldeles allmänmänsklig och tidlös. När har man kommit så långt att det är bra så, att man inte begär mer av lagar och rättssystem, av arbetsgivare, av sin nästa på gatan? Handlar det om avståndet till utgångsläget? Eller handlar det om hur långt man vill eller borde kunna få komma?

År 2003 valdes jag till kårordförande på Handelshögskolan i Stockholm, som en av mycket få kvinnor i skolans hundraåriga historia, och den första personen med utomeuropeisk bakgrund. Det väckte stor uppmärksamhet. I mediernas ögon var jag inget annat än kvinna och invandrare. Vissa undrade hur det hade gått till, varför det inte hade legat mig i fatet. Andra menade att de visste precis hur det hade gått till, att jag hade blivit vald just för att jag var kvinna och invandrare. Två extremändar, båda lika övertygade. För mig blev det viktigare än allt annat att poängtera att jag var ingetdera. Jag kan avskrika kön och etnicitet från min identitet, min person är något annat och det är min person som avgör vad livet och världen har att erbjuda mig. Det är inte mig det handlar om när någon skriker hora. De vet inte vem jag är, de som kallar mig arabjavel. Det där är inte jag. Det berör inte mig. Jag har fått det bättre än jag trodde att jag skulle få det. Det är inte så illa. Jag avnjuter hellre frukterna av mycket hårt arbete och en gnutta tur än bekymrar mig om nya strider.

Jag är inte ensam om att ha resonerat så, det vet jag. Just så tänker många som tagit sig förbi de rådande barriärerna. Facebookhöjderen Sheryl Sandberg skriver i sin bok "Lean in" om hur hon avråts från att ta ställning

I mediernas ögon var jag inget annat än kvinna och invandrare.

utifrån ett kvinnligt perspektiv eller framträda som kvinnlig chef. Det skulle ligga henne i fatet, menar man. Peka inte på ditt kön. Gör ditt jobb och gör det bra. Sandberg ska vara stolt över hur långt hon har kommit. Stolt, och nöjd.

De orden känner jag väl igen. Välmenande personer säger att jag ska akta mig för att bli en invandrarförfattare. Akta mig för att skriva, tala eller jobba för mycket för mångfald. Det är bättre att framhäva min person, den där som är fri från kön och etnicitet. För inte vill jag hamna i ett fack. Jag, som faktiskt kan slippa. Mitt fokus bör ligga på att göra mitt jobb, och göra det bra. Inte sticka ut hakan eller irritera någon. Inte väcka uppmärksamhet så att, gud förbjude, någon plötsligt ser förbi min maskering och säger högt. "Men hållå. Hon är ju en sån där invandrantje."

Det funkar kanske ett tag. Så länge dammet från de spräckta barriärerna fortfarande pirrar i näsan. Men snart ersätts pirret av stanken från de murar som är kvar. Allt från lägre lön för lika arbete och sämre möjligheter till avancemang, till obegripliga våldtäktsdomar och etniska register. Och då blir det liksom tvärtom. Då blir hela värdet av min person att utmana och bryta fördomar om kön och etnicitet. Då blir det min skyldighet att kämpa för mer. För vi är långt ifrån att kunna vara nöjda. Bara för att något blivit bättre betyder det inte att det blivit bra.

Eller som en kär förebild från näringslivet en gång sa: "Vi gör det för våra döttrars skull." Så att de kan få börja på en mycket högre plattform och flyga mot en horisont som från vår position tycks alldeles utomjordisk.

Golnaz Hashemzadeh är grundare av organisationen Inkludera Invest, författare och fristående kolumnist i DN.

I arresten.

Ta reda på varför 42-åringen dog

Jennys man greps av polisen en natt i juli och fördes till Kronobergshäktet, som driver ett slags polisarrest vid sidan om själva häktesverksamheten. Några timmar senare hittades mannen död. Någon obduktion har inte gjorts och internutredningen lades ner eftersom åklagaren inte fann anledning att misstänka något brott. Mannen var 42 år och Jenny har ingen aning om varför han dog.

Daniel sattes i arrest på samma häkte. I åtta timmar vred han sig i fruktansvärda smärtor av en brusten bukspottskörtel innan personalen tillkallade ambulans. En hårsman från döden opererades han och överlevde.

Hur kunde det gå så långt? Ingen vet. Utredningen lades ner lika fort som den inletts. Återigen, någon brottsmisstänke fanns inte.

Sedan januari 2012 har åtta personer dött medan de hållits i arrest. Ingen av dessa träffade läkare innan de dog. Och i samtliga fall är dokumentationen bristfällig. Det visar en genomgång som SVT gjort.

Men som vanligt anser ordningsmakten att allt är i sin ordning.

Att polisen ibland måste spärra in människor som ännu inte dömts för brott är självklart. Det handlar framför allt om att skydda brottsoffer och möjliggöra brottsutredning. Men en

del som sätts i arrest, och eventuellt anhålls och senare häktas, frias så småningom.

Hela detta förfarande är extra känsligt ur rättsäkerhetssynpunkt eftersom frihetsberövandet sker utan att personen i fråga har dömts. Det minsta man kan kräva är att polisen och kriminalvården dokumenterar förloppet ordentligt.

Det måste vara behändigt det här, att samtidigt som man lite håglöst letar efter någon att lägga skulden på så saknas det dokumentation över vem som gjort vad.

Men, som professorn i rättsvetenskap Dennis Töllberg säger till SVT,

Samtidigt som man letar efter någon att lägga skulden på så saknas det dokumentation över vem som gjort vad.

är det olyckligt att allt fokus ligger på frågan om det har begåtts ett brott. Riksenheten för polismål som sköter utredningarna när något går fel lägger ju ner granskningen om det saknas brottsmisstänke.

"Vad hände?" borde vara utredningens förutsättningslösa fråga. För Jennys skull. För att upprätthålla allmänhetens förtroende för rättsväsendet. För att bråkstakar som omhändertars av polisen också är människor. Och, inte minst, för att myndigheterna ska kunna lära sig något av det som inträffat och därmed undvika att det sker igen.

Susanna Birgersson
susanna.birgersson@dn.se